

VÝZKUM INFORMAČNÍ GRAMOTNOSTI ŽÁKŮ ZÁKLADNÍ ŠKOLY SE ZAMĚŘENÍM NA PROCESY VYHLEDÁVÁNÍ A HODNOCENÍ INFORMACÍ

RESEARCH OF THE INFORMATION LITERACY OF PUPILS IN ELEMENTARY SCHOOL WITH FOCUS ON THE PROCESSES OF SEARCHING AND EVALUATING INFORMATION

Mazáčová Pavlína, Malá Lenka

Klíčová slova: informační gramotnost, vyhledávání a hodnocení informací, pedagogika, žáci základní školy

Key words: information literacy, information seeking and evaluating, pedagogy, pupils of elementary school

Učící se, informační či znalostní společnost je ve všech rovinách ovlivněna expandujícím množstvím informací. Soubor integrovaných kompetencí uplatňovaných při práci s informacemi, pro který je ustáleno označení informační gramotnost, se stává klíčovým pro zvládnání každodenních životních situací jedince už od raného dětství. Navzdory významu informační gramotnosti i jejímu rozvíjení ve formálním i neformálním vzdělávání v zahraničí není tomuto fenoménu v tuzemské vzdělávací politice, pedagogické teorii, výzkumu a praxi věnována dostatečná pozornost. Dokladem toho jsou absence pojmu informační gramotnost v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a útržkovité rozptýlení kompetencí tvořících informační gramotnost do dílčích obsahů vzdělávacích oblastí a oborů.

Cílem příspěvku je zmapovat, do jaké míry mají informační gramotnost rozvinutou v dovednostech vyhledávat a hodnotit informace žáci na začátku 2. stupně základní školy. V první části je text věnován ukotvení fenoménu informační gramotnosti v českém edukačním prostředí i jejímu aktuálnímu výzkumnému poli. Druhá, stěžejní část příspěvku, je zaměřena na prezentování výzkumu informační gramotnosti žáků 2. stupně základní školy, který byl zaměřen na kompetence vyhledávání a hodnocení informací. Výzkum byl proveden kvalitativní metodologií ve dvou třídách jedné základní školy. Stěžejní výzkumnou strategií sběru a vyhodnocení dat byla analýza učebních úloh, které byly žákům zadány se záměrem zjistit, do jaké míry mají žáci osvojeny strategie při vyhledávání a hodnocení informací a zdrojů, v jakých zdrojích vyhledávají a jakým způsobem při školních činnostech hodnotí zdroje a informace v nich obsažené. Doplňujícími metodami sběru a vyhodnocení výzkumných dat byly etnografické pozorování a evaluační skupinové interview se žáky.

Prezentovaný kvalitativní výzkum přinesl tři významné závěry týkající se informační gramotnosti žáků 2. stupně základní školy při vyhledávání a hodnocení informací a zdrojů. Prvním závěrem je skutečnost, že žáci v této fázi školní docházky nemají potíže s vyhledáváním informací a při vyhledávání upřednostňují elektronické zdroje před zdroji tištěnými. Za druhé z výzkumu vyplynulo, že žáci nedostatečně ověřují vyhledané informace ve více než jednom zdroji a nemají osvojené strategie ověřování informačních zdrojů. Za třetí přinesl výzkum zjištění, že žáci, kteří byli cílovou skupinou výzkumu, mají nízkou úroveň informační gramotnosti v oblasti hodnocení informací. Výsledky výzkumu sice nejsou zobecnitelné, otevírají však příležitosti k odborné reflexi a inovaci výuky směrem k cílenější podpoře rozvoje informační gramotnosti žáků základní školy.

Abstract: The paper aims at the theoretical grasp of information literacy, especially on the presentation of research, mapping the level of information literacy of primary school pupils, namely in the search and evaluation of information. Information literacy has become key to managing the everyday life of an individual since the childhood. In Czech curriculum documents, work with information is not firmly anchored pilot investigation in the educational areas and disciplines. The presented research therefore maps the information literacy of the pupils, by qualitative methodology. In the triangulation of the methods, a combination of the analysis of teaching tasks, ethnographic observation and evaluation group interview with the pupils is used. Research shows that pupils do not have difficulty finding information, but have failed to use the resource verification strategy, and the level of information literacy of pupils is low in the area of information evaluation.

Literatura/References:

- Jochmann-Mannak, H., Huibes, T., & Sanders, T. (2008). *Children's information retrieval: beyond examining search strategies and interfaces* [online]. British Computer Society, Dostupné z: http://www.bcs.org/upload/pdf/ewic_fd08_paper8.pdf
- Goldman, S. R. (2012). *Adolescent Literacy: Learning and Understanding Content. The Future of Children* [online]. 22(2), 89–116. DOI: 10.1353/foc.2012.0011. ISSN 1550-1558. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/content/crossref/journals/future_of_children/v022/22.2.goldman.html
- McEven, K. (2010). *Learning and Literacy Styles in Government Documents for Kids and Educators. Indiana Libraries* [online]. 29(1), 11–16. ISSN 0275777X. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.muni.cz/login.aspx?direct=true&db=lls&AN=502995038&lang=cs>